

XXVIII. OTDK
Országos Tudományos
Diákköri Konferencia

III. OMDK
Országos Művészeti és Művészettudományi
Diákköri Konferencia

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar
2007. április 12-14.
Pécs

Bartha András Márk - Örley Balázs
BME ÉSZK

Archigenetics Géntechnológia az építészetben

Utópiák nélküli korban élünk. Jövőképünk nagyrészt a XX. század gyors ipari fejlődésének hagyatéka: gépek, robotok, komputer. Az elmúlt 20 év géntechnológiai fejlődése azonban új jövőképet vázol elénk. Ennek szellemében láttunk munkához.

A géntechnológia lehetséges építészeti alkalmazásaival foglalkozunk. Az építőművészet és a biológia összeházasítását, az ilyen irányú kutatás tudományos megalapozottságát szeretnénk bebizonyítani.

Ennek megfelelően röviden visszatekintünk a természeti formák építészettörténetben betöltött szerepére, és a géntechnika múltbéli és jelenkori eredményeire. Korunk géntechnológia nélküli természetalakító eszközeit is bemutatjuk, értékeljük. Munkánk érdemi részében a jövő lehetséges irányzatait vesszük sorra. Egy élhető jövőképet szeretnénk mutatni, melyben a ház több, mint összeépített, halott anyag.

Hogyan lehet a génmanipuláció eszközeit az építészet javára fordítani?

Milyen formák következnek egy organikusan nőtt struktúrából?

Mi az építész-biológusok feladata egy magból növő ház megtervezésénél?

Mik a határai ennek a technológiának?

Hogy képes az ökoszisztémába ágyazódni egy ilyen épület?

Ilyen és ehhez hasonló kérdéseket próbálunk meg felvetni és megválaszolni. Célunk az elképzelhető kutatási irányok kijelölése, ezek lépték, funkció és megvalósíthatóság szerinti rendszerezése. Munkánk, a téma jellegéből fakadóan, a racionalistól a tudományos fantasztikumig, az építőanyagok léptékétől a városrésznyi megastuktúrákig ér. Ezeket konkrét animációkkal és képekkel is bemutatjuk.

Dobra Mária
KE MFK

Mennyből az angyal

Mit jelent nőnek születni, nőként létezni? Jól. És lehet-e művészetről beszélni nőként? Mert bár volt egyszer egy Frida Kahlo, mégiscsak kevés a női Leonardo, és nincs se Mozartunk, se Tolsztojunk... Pedig a feminitás erős

jelenlétét lehet kimutatni a férfiben, egyenes arányban a művészi tehetség mértékével. Ha a bennünk rejlő összetevők képesek megtermékenyíteni a szilárd talajt, a termést hozni képes férfit, akkor mi, akikben ez hatványozottan jelen van, mire tudjuk használni? Mert nem közülünk fog kikerülni az új Shakespeare sem...

Jan Kott könyvét lapozgatva találtam rá dolgozatom, a nőről szóló vizsgálódásom fő tárgyára, Dagny Juelre (1867-1901), a tragikusan rövid, ám annál viharosabb életutat bejárt norvég nőre, aki létével és lényével jelentősen hatott a nagy változások előtt álló századfordulós Berlin életére. A vele foglalkozó szakirodalom igen szegényes annak ellenére, hogy drámaíróként (is) figyelemreméltó a munkássága. Tagadhatatlanul életre szóló hatással volt Strindbergre, Munchra, Stanislaw Przybyszewski lengyel íróra, meg Wedekindre. Ő a minta az új nőtípus, Lulu megformálásához.

„Az erkölcsök, a festészet és az irodalom történetének e váratlan egybeesésében bámulatra méltó Dagny helye. A norvég vidéki orvos lánya, aki meztelenül táncolt a Fekete-Malacban, s talán túl készségesen védte a szabad szerelmet, törékeny, érzékeny, naiv és egzaltációra hajlamos, hirtelen a modern fő démonává lépett elő Berlin, München. Bécs és Krakkó között”, írja Kott *A lehetetlen színház* végében. A dolgozatot Hamvas Béla nőről szóló írásaira alapoztam: a már-már axiómaként elfogadott mondatai átszövik munkámat, segítve megszülni a rejtett vagy kevésbé rejtett párhuzamokat, s remélhetőleg közelebb hozni minket a NŐ-mibenlét (a NŐség) misztériumának kitapintásához.

Frum Zsuzsanna
KE MFK

Kép-szöveg stratégiák

Mindannyian élünk, s életünk során folyamatosan beszélünk, rendszerint önmagunkról. Történeteink bár különbözőnek tűnnek, mégis, ha jobban megfigyeljük őket, észrevehetjük, hogy csupán néhány elem folytonos keveredéseiből és ismétlődéseiből állnak. Ezt a néhány eseményt nevezhetjük kötelező életeseménynek, amelyből ha legalább kettő teljesül már cselekményről beszélhetünk. A nyolc kötelező életesemény:

- születés
- beszéd
- első szerelem
- házasság / szülői ház elhagyása
- szülés / előléptetés
- változás
- komoly betegség
- halál

Két kiegészítő eseményt is idevehetünk, ezek megvalósulása azonban csupán lehetséges, de nem kötelező a teljes élet megéléséhez. A kiegészítő események:

- házasságtörés
- válás

Ez az elmélet szolgáltatta dolgozatom alapját, melynek első részében a címlapon megjelenő életeseményeket, másodlagos üzeneteket, illetve képszerkesztési megoldásokat vizsgáltam. Tanulmányom második felében már az egyes életesemények megjelenésére kerestem példákat az újság hasábjain. Vizsgálódásom eredményeként láthatóvá vált, hogy a *Nők lapja* című lapban, hol kisebb, hol nagyobb arányban, de valamennyi életesemény megjelenik. Így válik lehetővé az, hogy hétről hétre megtöltsenek hatvan-hetven oldalt tartalommal.

Horváth Emőke-Ágnes

EMTE

A Fél szemű Preparátum

Film és irodalom viszonya a *Taxidermia* című filmben

2006. november 9.: a *Taxidermia* országos bemutatója. A film adaptáció. Szöveg és kép termékeny összjátéka, egyik újraértelmeződése a másik által: az irodalom "bőrei" filmtestbe preparálva és vissza. Tetten érhető az elmozdulás a hagyományos irodalom-felhasználástól a posztmodern átírásig.

Pálfi György rendező megtartja a novellákból lesűrűsíthető cselekmény vázát, de azon túl folyamatosan párbeszédet folytat az eredeti szövegekkel. Így a Parti Nagy írásokat képi látásmód jellemzi, a filmet pedig poétikus stílus. A két kiinduló írás: *A fagyott kutya lába* (egy orvos beszámolója betege kóros képzelgéseiről - innen a nagyapa története) és *A hullámozó Balaton* (egy sportoló vallomásos alaphelyzetű pályaleírása - az apáé). A filmben a harmadik élettörténet a fiúé. Az ilyen alakuló családregegyes forma lírai koncepcióval társul, a *Taxidermia* műfajisága pedig a novellák mintájára költői asszociatív gondolkodásmóddal. A „megidézett” populáris műfajok (a vígjáték, az életrajzi-, történelmi-, háborúsfilm, a videoklipp, a pastiche vagy propaganda-film paródiája) hagyatkoznak a nézői mintákra. Csakhogy Pálfi „szubjektív történelemkönyvében” a jelentéktelen apróságok, félresikerült pillanatok történetfoszlányokként, életképekként jelennek meg. A látomások, a szürrealista képek és a motívumok jelentésalakító és hangulatteremtő szereppel bírnak. A valós jellemek és kapcsolatrendszer helyett furcsaságukban megragadt szereplők, karikatúrák vonulnak fel.

A posztmodern eszmeiség meghatározza azt, ahogyan Pálfi nyomon követi az identitásformálási folyamatot - az önmegvalósítás vágyával szemben a hősök igyekezete önpusztítónak bizonyul -, a történelemszemléletet - a visszaemlékezéssel fókuszba kerülnek a korabeli helyzetek mellett a mostani társadalmi tabuk -, a művészetfelfogást - a tökéletességre való törekvést és a művészi halhatatlanságot -, illetve az alkotói attitűdöt - az uralkodó nézőpont a posztmodern szerzőé, azaz a hozzáállás ironikus és beletörődést színlelő.

Mindemellett a *Taxidermia* befogadáselméleti és hermeneutikai adaptációs nézetek tükrében is lényeges kérdéseket feszeget.

A filmben a naturalizmus, szürrealizmus, költőiség, a családregegyes irodalmias formái, a „rút esztétikája”, a szenvedés képei, az undorító, abszurd, groteszk és ironikus együttesen nyilvánul meg. Ilyenszerű mértéktelensége, konglomerátum-jellege okán is posztmodern adaptáció, melyben a rendező summáz, meghazudtol, ellentmond és röhög. Mert ez egy olyan film.

Horváth Péter

NYF BMFK

Egy debreceni cívisház építéstörténete

Mindenkinek vágya, hogy megismerje lakókörnyezetét, azt a házat, ahol gyermekkorát telt. Debrecen belvárosának csendes része a mai Batthyány utca. Régi, szinte egységes hangulatú, zömében klasszicista házak alkotják, melyek sorát meg-megtöri néhány utólag, az elbontottak helyére épült ház. Az egykori cívisok által lakott utcácska ma a belváros sétálóövezetének része. A harsány, üzletekkel zsúfolt sétálóútcán járva bizonyára keveseknek jut eszébe a régmúlt időkhöz töprengeni, azokra az emberekre gondolni, akik évszázadokkal ezelőtt itt éltek, dolgoztak. Igaz, az utca ma már alig emlékeztet a régmúlt időkre.

Dolgozatom témája ennek az utcának egyetlen lakóházát emeli ki, ez a 4. szám alatti épület. Emlékezetem - érthető módon - kevésbé nyúl vissza, természetesen, hogy kutatásaimat a fellelhető dokumentumok megismerésével végeztem. A legrégebbi írásos emlékek 1752-be vezetnek vissza. Az ezelőtti időkről csak feltételezéseim vannak. A dokumentumokat a Hajdú-Bihar Megyei Levéltárban, a Mikrofilmtárban, a Megyei Földhivatalban, a Fotótárban és a Déri Múzeum adattárában kutattam. Természetesen sokat segített az is, hogy szüleim több mint két évtizeden át éltek ebben a házban velem együtt.

Ahhoz azonban, hogy időben és térben elhelyezhető legyen a ház és lakóinak története, ki kell tekinteni a város történelmi és építészeti múltjára is.

Összegezve így alkotható, a fellelhető dokumentumok és emlékek alapján, hiteles kép erről a régi debreceni cívisházzal.

Kalamár Gáspár Gábor
BBTE ETK

A kolozsvári Karolina Kórház ravatalozójának üvegfestményei

Róth Miksa egy olyan sokoldalú, stílusokon átívelő életművet hagyott hátra, amiről Romániában megfélekedett a művészettörténet-írás. Élete során nagy népszerűségnek örvendett, elég ha csak „Császári és Királyi udvari üvegfestő” kitüntetésére vagy a különböző nemzetközi kiállításokon szerzett díjaira (Párizs, 1900; Torino, 1902; St. Louis, 1904) gondolunk.

A kolozsvári Trefort (ma Victor Babes) utca 6. szám alatti ortodox kórházi kápolnában, az egykori Karolina Országos Kórház ravatalozójában található két, Róth-műhelyben készült üvegfestmény (a Párka és a Paradicsom), melyek az 1900-as párizsi világkiállításon és feltehetően egy szentpétervári tárlaton is szerepeltek.

Kutatásom elsősorban a fent említett üvegfestmények létrejöttének körülményeit, illetve azok Kolozsvárra kerülésének történetét vizsgálja. A Párka esetében néhány előképet említek, viszont külön részletezem a téma sajátos ábrázolásmódját is. A kolozsvári üvegfestmények nemcsak történetük vagy tematikájukat tekintve különlegesek, technikai szempontból is egyedülállónak számítanak a Róth Miksa által készített Romániában található szakrális üvegfestmények között. A két üvegfestmény ugyanis Róth Miksa üvegfestésről szerzett tapasztalatainak szintézise.

Németh Ágnes Lilla
SZTE BTK

Turner és Velence

“Valószínűleg nincs még egy város, melynek élete ennyire egy ritmusban zajlana. Nincs igavonó állat vagy jármű, amely váltakozó sebességgel ragadná magával az őt követő tekintetet, a gondolák teljesen a járókelő emberek tempóját és ritmusát veszik fel. S ez a tulajdonképpeni oka Velence mindenkor érzett álomszerű jellegének.”¹ írja Georg Simmel Velencéről, s valószínűleg ez az álomszerűség, ez az évszázados változatlanóság, ez az egyedülálló atmoszféra is közrejátszik abban, hogy a lagúnák városa minden korban festők és művészek százait vonzotta magához. Nincs ez másként az angol festészet egyik legnagyobb alakjával, Joseph Mallord William Turnerrel sem, aki utazásai során újra és újra felkereste Velencét, hogy onnan merítse az ihletet életművének egyik legfontosabb vonulatát képező munkáihoz.

Turner élete során háromszor látogatott el a lagúnák városába (1819-ben, 1833-ban és 1840-ben), s dolgozatomban ennek a három velencei utazásnak az alkotásait szeretném sorra venni. Bevezetésként megkísérlem röviden megvilágítani Velence XIX. századi állapotát, majd azokat a festői hagyományokat, amelyek Turner érdeklődését a téma iránt felkelthették. Ezt követően néhány szóban felvázolom a festő életét és a várossal való kapcsolatát, majd következik a három utazás eredményeinek részletesebb vizsgálata. A képelemzésekkel a mai álláspont mellett különös hangsúlyt kapnak a korabeli kritikai észrevételek, melyeknek bírálatai, paradox módon, éppen azokra a vonásokra mutatnak rá, amelyek miatt ma Turnert az egyik legjelentősebb angol festőként tiszteljük. Dolgozatomban befejezésében áttekintem a három utazás során végbement festői fejlődést, végül pedig konklúzióként megvizsgálom Turner és az impresszionizmus kapcsolatát.

¹Georg Simmel, *Velence, Firenze, Róma* (Atlantis, 1990), 10.

Szatmári Judit Anna
MOME

A szövés és a viseletek kölcsönhatása az ókorban és a középkor elején

A viseletek megismerése, elemzése nem képzelhető el az alapjukat képező szövetek ismerete nélkül. A viseleteket minden korban meghatározták a keletkezési hely adottságai, növényei és állatai, valamint a technikai színvonal, a szövés fejlettsége is.

Az adott korok viseleteinek vizsgálatát az ókor meghatározó, fejlett területein - Egyiptom, Görögország, Róma - kezdem, majd a korai középkor eredményeit és jellemzőit Bizáncban tekintem át. A kelmék vizsgálatánál azt az összefüggést keresem, hogy mennyiben határozták meg a viseleteket az alapanyagaik, a szövetek mintázási lehetőségei, valamint ezek változásai a technikai fejlődés folytán. A viseletek ismertetésére csupán az alapanyaguk kapcsán kerül sor, a divat kimerítő ismertetése nem célja a dolgozatnak.

Egyiptomban a legelső textil leletektől az Újbírodalomig elemzem a szöveteket. Források felhasználásával következtetek a szövéstechnikából, valamint a fennmaradt szövetek finomságából és méretéből azok ruhadarabként való felhasználására.

Az antik Görögországban a szövésről és a viseletekről sok leírásból, de még inkább vázafestményekből következtethetünk. A szövéstörténet kutatásához jelentős adalékot nyújt a Chiusi mellett található váza, melyen egy láncnehezékes

szövőszéket láthatunk. A technika fejlődésével párhuzamosan a viseletek bővebbé, szélesebbé válása is megfigyelhető, és kölcsönhatásuk így egyértelmű.

Rómában a jellegzetes, nagy méretű, szabás nélküli leplek voltak divatban, ennek legfőbb formája a tóga. A szövésben a görög hagyományokat, és technikát vették át, az elő-, illetve kikészítésben azonban jelentős fejlődés ment végbe.

A bizánci szövés több szempontból érdekes. Legszenvedelmesebb különbség az eddig tanulmányozott területekhez képest, hogy selyem lesz a szövetek alapanyaga. Ennek készítéséhez már lábitós, illetve húzózsínóros szövőszéket használtak. Az így készült kelmék azonban a korábbiakhoz képest sokkal keskenyebbek voltak. Valószínűleg ez is hozzájárulhatott a viseletek szűkebbé és merevebbé válásához.

Valcz Péter

KE MFK

Témavezető: Pallós Piroska, főiskolai docens

„Fel tapsra hát, ki jó barát!”

A színész kenyere a taps - szokás mondani, meg tapsolni is szokás. Megszokás? Alku? Egyezség? Netán alkalom szülte tetszésnyilvánítás? A tömeg parolája, a közönség dicsérete, esetleg kritikája? Tapsolni egy előadás végén, de lehet közben is, előtte is, hogy kezdjék már. Aztán tapsolni külön a karmesternek, a rendezőnek, az írónak, vagy előfordul olyan, hogy felgördül a függöny és megtapsolják a díszletet; visszatapsolni vagy esetleg egyáltalán nem tapsolni. Létezik vastaps, ütemes taps, erősíthetjük lábdobogással és bekiabálásokkal. Van fizetett taps is, bértaps, más néven klakk.

A taps minden fajtája más-más jelentéstartalommal bír. Egy nyelv, amely mint a többi, változik.

A szerző vizsgálja a mai napig létező műfajok kialakulását, a taps specializálódását. Melyik műfaj milyen íratlan szabályokat és szokásokat alakított ki a tapsot illetve a tapsrendet illetően. Ír a taps megvételéről, kierőszakolásáról, ártatlan vagy tudatos altatásáról és manipulálásáról. A tapsgépről, a géptapsról, a különböző tapsformákról, az azokat befolyásoló tényezőkről illetve személyekről.

Aztán a színészekről. Mennyire szeretik, ha megtapsolják. Mit jelent e kommunikáció két pontjának ez a csatorna, mennyire működik, mekkora jelentőséget tulajdonítanak neki.

Az elemzés középpontjában elsősorban a színházi taps áll, de nem mulasztja el,

hogymás intézményeket is - úgymint cirkusz, koncertterem, templom, focipálya stb. - bemutasson, mert az újonnan megjelenő elemek tovább gazdagítják a kifejezés eszköztárát.

Minden színházi ember felelősséget, mesél számos tapsról szóló történetet, ami mutatja, hogy a taps él és változik, így hát érdemes vele foglalkozni. Ennek ellenére a taps „szerény”, nem követelte ki magának, hogy a színháztudományon belül külön szakirodalommal rendelkezzen. Most e dolgozat írója kísérletet tesz arra, hogy a köztudatban, a történelemben, a színházi büfék asztalainál, a kulisszák mögött, a rendezők elméleteiben fellelhető számos történetet, tapasztalatot összegyűjtse, és az ezzel való foglalatalkodás közben végre méltó helyre emelje ezt a méltatlanul szakirodalom-mentes jelenséget, a tapsot.

Vékes Csaba

KE MFK

Zuhanás közben az Emigránsok felé

„Valahol másutt, másképpen... Azaz nemcsak itt és nem csak úgy, mint itt, ahol elég tetű a helyzet. De valahol másutt jobb-e? Mindenesetre tágasabb, mert annak, hogy valahol másutt”, nincsenek körvonalai, csak sejtett, nem kinyilvánított, csak jeleket ad nekünk, nem információkat. Nincs lerögzítve, kimondva, nem lehet olyan fojtogató siralomházi cella, mint az „itt”, ami nekünk jutott. Mrožek ezeket a gondolatokat 1999. szeptember 29-én írta Krakkóban. Pontosan egy negyedszázaddal az Emigránsok megírása után. Ez idő alatt megjárta Chiavarit, Párizst, Mexikót, eltemetett egy asszonyt, elvett egy asszonyt, rendezett, írt, gondolkodott, kapott agyvérzést, készített nagyon sok lekvárt. Sokat változott ő, sokat változott a világ, de semmit nem változott az Ember. Vagy lehet, hogy éppen annyit változott az ember, mint amennyit körülötte a világ, s ezért hisszük, hogy nem változott egyik sem. Ki tudja. Egyesek szerint maga az emberi lét abszurd. Mrožek szerint a rendszer, amiben az ember él, az abszurd. Mi van, ha mindkettő igaz, tehát egy eleve abszurd létezésben, egy abszurd rendszerben él az ember... Ez abszurd.

Ilyen gondolatokról, Mrožekről, Lengyelországról, a kakasról és a rókáról, a zuhanásról, a lét és nemlét közöttiről szól ez a munka. És persze temérdek lekvárról.

Csákány Csilla
GDZAZEK

Stílusok keresztüze a 20. századi zenében

Valamennyi XX. századi zenei irányzatnak - legyen az hagyományhoz kötött, vagy nem, tonális, vagy atonális, konzervatív, vagy forradalmi - meg kellett teremtenie saját kifejezésbeli és intellektuális premisszáit. Ezért, első tekintetre, a XX. század zenéje, a legkülönbébb és legellentétebb világ- és emberképek, komponálásmódok és irányzatok, illetve áramlatok heterogén egymásmellettiségének tűnik. Kutatásunk alapját ebben a rendkívül színes zenei világban egy elemzési modell biztosítja, melynek segítségével fény derülhet, hogy mennyire haladható meg egy bizonyos áramlat, irányzat erőtere, a XX. századi zene három ábrázoló módja - modern, avantgárd és posztmodern - esetében. Ezt a stíluskavalkádot napjaink művészeinek sikerül „összebékítenie”, illetve egy olyan újfajta dialektikus helyzet alakul ki, ahol nem csak az érzékek bombázásának vágya uralkodik, hanem a művészetek, kommunikációs eszközök és előadás új ötvöze válik fontossá, olyan nyitott vagy zárt, ciklikus vagy dialektikus formákkal és struktúrákkal, amelyeknek kiindulópontja az eddigi élményvilág teljes skálája.

Csintalan Katalin
SZTE JGYPK

Liszt, Bartók és Kodály felvidéki kapcsolatai

Dolgozatomban három zeneszerző, Liszt Ferenc, Kodály Zoltán és Bartók Béla felvidéki kapcsolatával foglalkoztam. A célom a kapcsolatok összehasonlítása volt. Megvizsgáltam, hogy a három művész közül melyiket fűzte a legerősebb és melyiket a leggyengébb kapcsolat a mai Szlovákia területéhez. A könnyebb átláthatóság kedvéért a vizsgálatot hat témakörbe osztottam, amelyek a következő kérdések köré épültek:

1. Élt-e az adott zeneszerző a mai Szlovákia területén, mikor és hol?
2. Fűzte-e őt valamilyen családi kapcsolat a Felvidékhez?
3. Tanult-e valamelyik szlovákiai városban, melyikben és mikor?
4. Hangversenyezett-e szlovákiai városokban, mikor és hol?
5. Gyűjtött-e magyar és szlovák népdalokat a vizsgált területen, mikor és hol?
6. Az összegyűjtött népzene hatással volt-e zeneszerzői pályájára és milyen formában?

A következő fejezetekben az adott kérdések alapján foglalkozom a három zeneszerzővel, majd az utolsó fejezetben végzem el az összehasonlítást.

Gombkötő Péter
SZTE JGYPK

Liszt Ferenc hatásának bemutatása, a XX. századi előadó-művészetre Thomán István, Dohnányi Ernő, Bartók Béla munkásságán keresztül.

„Génie oblige” - zseni kötelez - mondta Liszt Ferenc az első magyar származású világhírű zeneszerzőnk és zongoraművészünk. Vajon mire „kötelezte” magát Liszt Ferenc? Miért mondták róla azt: „Aki Liszt Ferencel beszélgetett, megduplázódtak képességei.” Milyen lehetett Liszt „varázsa”, személyisége? A választ kereshetjük műveiben. Meghallgathatjuk a h-moll szonátát, és még egy sor szimfonikus költeményt, zeneművet. Ezeken keresztül bele láthatunk Liszt lelkébe. Zenéjének és egyéniségének megítélését, a kortárs fülek hiányában, mégis a múlt homálya fedi. Liszt Ferencet a korabeli emberek szemével kell vizsgálni. Olyan emberek leírásaira kell hagyatkoznunk, akikkel Liszt gyakran találkozott - gondolok itt a tanítványaira. Közel 400 „gyermek” (Liszt gyermekeimnek szólította tanítványait) volt élete során. Legendák övezik egyedülálló mesterkurzusait. Fölvetődik a kérdés, hogyan is tanított Liszt? Mi volt az ő „metodikája”? Volt-e egyáltalán módszere? A magyar tanítványai miként vettek részt a magyar zenei életben. Amikor gondolatban a TDK dolgozatomhoz hozzákezdtem a fent említett kérdésekre kerestem a választ. Közben felébredt bennem a kíváncsiság, hogy a XX. század kezdetén „élt-e még Liszt szelleme” a tanítványok közvetítése révén. Arra a megállapításra jutottam, hogy nagyon is „élt” - méghozzá Dohnányi Ernő és Bartók Béla személyében. Dohnányi gyermekkorában még hallotta Liszt Ferencet Pozsonyban játszani. Bartók Béla már csak elbeszélésekből ismerhette Lisztet. De mindkettőjük számára volt egy összekötő kapocs a két nagy magyar zeneszerző generáció között: Thomán István egykori Liszt tanítvány. Aki bizonyára sokat mesélt Dohnányi Ernőnek és Bartók Bélának a kiváló magyar romantikus zeneszerző személyiségéről. Liszt Ferenc hagyatéka nem csak a zenéje, hanem szelleme, amely át tudott öröklődni Thomán István közvetítésével Dohnányira és Bartókra, akiken keresztül az egész világra kisugárzódott. Dolgozatomban feltárja Liszt „pedagógiáját”. Bartók Béla levelei és Dohnányi Ernő nyilatkozatai nyomán megtudhatjuk, hogyan is tanított Thomán. Ami még ennél is érdekesebb, hogyan tanított Dohnányi és Bartók? Liszt milyen formában jelenik meg személyiségükben? A válaszok magyarázatot adnak Dohnányi és Bartók előadóművészi teljesítményére is.

Kovács Emese
GDZAHEK

Muzsikai Conservatorium, Kolozsvár, 1837

Egy városról sokat elárul zenei eseményeinek rendje. Kolozsvárra 1837-ben már számottevő komolyzenei élet volt jellemző, és ennek konkrét alakulását követhetjük nyomon a Muzsikai Egyesület gyűlési jegyzőkönyveinek köszönhetően. Az intézménnyé válás folyamata következetes, összehangolt munkát, komoly ellenőrzést, tervezést, belső fegyelmet, a támogatókkal való folyamatos együttműködést jelentett, de mindenekelőtt határozott zenei koncepciót feltételezett. A dolgozat a kéziratos jegyzőkönyv feltárását végzi el Lakatos István és mások egykori kutatásait folytatva és kiterjesztve, az eredményeket ellenőrizve más zenetörténeti forrásokkal, és arra keresi a választ, hogyan sikerülhetett távol a fővárostól színvonalas és megbízható, a kulturális erőket értelmesen összefogó, szolgáltató, oktató és önkifejező művészeti intézményt kialakítani és sikerrel működtetni a reformkori városban.

Kovács Emese
GDZAHEK

„Szilágyi Erzsébet: Schodelné”. Elvárások és recepció

A tanulmány XIX. századi folyóiratok, színházi krónikák és kéziratok alapján közelíti meg kérdését, a magyar színpadi zene történetének mozzanatát, amely korabeli művelődéstörténeti összefüggésekben mint egy felzárkóztatási program része jelenik meg. Az alap kutatás lehetővé teszi, hogy a Hunyadival kapcsolatos ismeretek új megvilágításba kerüljenek (például a hatás elemzésével és e hatás lényeges elemeként Schodelné énekművészi teljesítményének, karakteres szerepértelmezésének felvázolásával).

A dolgozat a XIX. század elején átütő erővel kibontakozó Hunyadi-kultusz részeként vizsgálja Erkel Ferenc Hunyadi Lászlóját. (Schodelné szerepalakítása beleillik a korban divatos, jellegzetes szerepkörök egyikébe: „anyaszerep”.) A nemzeti érzékenység mozgalomszerű megjelenítésének korszakában a tanulmány összefüggéseket állapít meg a társasélet és a (zenés)színházi kommunikáció jelentéstartalmi között.

Nádas Dávid
KE MFK

Melodikus diskurzusok a free-jazzben

Dolgozatom elsősorban arra vonatkozólag ad útmutatást a zene, s azon belül is a modern jazz világában, hogy a változás miként játszik szerepet egyrészt maga a játék (vagyis az alkotás, a művészet), másrészt a közben zajló diskurzusok (a zenészek egymással, illetve a közönséggel folytatott „párbeszédei”) megvalósulásában és alakulásában. Tehát azt emeli ki, hogy a részletesen tárgyalt diskurzusok miként jelennek meg a különféle prezentációk esetében, és milyen módon hatnak. Fontos megállapítani, hogy a dolgozat tartalmilag nem ragad le a témaként megjelölt műfaj elemzésénél, hanem kissé távolabbról közelíti meg azt. Tulajdonképpen tárgyalja, s közben elemzi az egész folyamatot az általánostól kezdve, majd pedig a legmélyebb részletekig hatolva. Végül pedig visszatér a kezdő gondolatsorhoz, s magyarázatot ad, hogy miért is oly fontosak ezek a diskurzusok, s hogy a változás, mint fogalom, mennyire nagy jelentőséggel bír akár a világot, akár csak egy kis szeletét nézve. Olyan ez az egész, mint egy koncert. Egy jazz-koncert, melyen mindenki „elszáll”, elrepül valahova messze, ahol összekuszálódik minden a fejekben, majd hirtelen véget ér a káosz, és a síri csend veszi körül az embereket. Először nem értik, mi is történt, mi is történik folyamatosan, de aztán megszólal a némaság, és egyszeriben minden lesz a semmiből, s értelmessé válnak az addig kuszának vélt gondolatok, a kérdések és a válaszok. Erről szól ez a dolgozat, ezt taglalja az előbb megfogalmazottaknál nagyobb szakmai háttérrel és igényességgel.